

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرا رسیدن میلاد پر برکت صاحب العصر والزمان ارواحنا له الفداء را تبریک عرض می کنیم.

بخدمت در این بود که فقهاء بزرگ ما در کتابهای خودشان برای وجوب امر به معروف و نهی از منکر چند شرط ذکر کرده اند، یکی از شروط این بود که مفسده ای در بین نباشد و مفسده را به عدم الضرر تفسیر کرده اند.

عرض کردیم بحث امر به معروف و نهی از منکر در قران کریم و روایات جایگاه بسیار بلندی دارد به طوری که شارع مقدس می خواهد تمام ارزشها و معروفها را عملی کند و تمام ضد ارزشها و منکرات را رفع کند و یک فضای اسلامی حاکم بر جامعه کند و یک امت با عظمتی بسازد: "فَرِيضَةٌ عَظِيمَةٌ بِهَا تُقَامُ الْفَرَائِضُ وَ تَأْمَنُ الْمَذَاهِبُ وَ تَحِلُّ الْمَكَاسِبُ وَ تُرَدُّ الْمَظَالِمُ وَ تُعْمَرُ الْأَرْضُ وَ يُنْتَصَفُ مِنَ الْأَعْدَاءِ وَ يَسْتَقِيمُ الْأَمْرُ" بنابراین فریضه بسیار بزرگ و با اهمیتی می باشد اما فقهاء ما فقط فرموده اند در صورت عدم الضرر واجب می باشد.

صاحب جواهر نیز همین قول مشهور (شرط عدم وجود مفسده) را اختیار کرده و بعد چند دلیل برای این موضوع اقامه کرده؛ اول اینکه این مطلب بلاخلاف است، دوم ایشان به قاعده لاضرر تمسک کرده و فرموده اگر امر و نهی مواجه با ضرر باشد لاضرر وجوب امر و نهی را بر می دارد، سوم قاعده لاجرح، چهارم ایشان تمسک کرده به سهولة الاسلام و سماحتها یعنی دین اسلام با سماحت و سهولت توأم است و پیغمبر صلوات الله علیه و آله نیز فرمودند: "بعثت بالشرعة الحنفية السهلة السمحة" لذا اگر بنا باشد امر و نهی کنیم و به مشکل و زحمت بیافتم با سهولت اسلام سازگار نخواهد بود و همچنین خداوند متعال در قران کریم فرموده: "يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ"، اینها أدله صاحب جواهر هستند و آخر الامر نیز

ایشان می فرماید کار ابوذر و یا مومن آل فرعون را در نظر نگیرید ما نمی توانیم خودمان را با آنها قیاس کنیم آنها حسابشان جداست.

خب و اما در مورد آیه شریفه: ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾^۱ که صاحب جواهر به آن استدلال کرده باید عرض کنیم که اولاً این بر خلاف خود آیات قران می باشد زیرا در سوره انشراح خطاب به پیغمبر اینطور ذکر شده: ﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ (۱) وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ (۲) الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ (۳) وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ (۴) فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (۵) إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (۶) فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ (۷) وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ (۸)﴾^۲، آیت الله طباطبائی اعلى الله مقامه در تفسیر المیزان می فرماید الف و لام در "العسر" جنس می باشد و خداوند می خواهد بفرماید حقیقت این است که "مع العسر يسرا" یعنی هرکسی که در راه انجام وظیفه با مشکلی مواجه شد و آن را تحمل کرد عاقبتش یسر و سهولت بوجود خواهد آمد و بعد ایشان می فرماید کشف الف و لام را عهد گرفته و یسر را به غنائم جنگی تعبیر کرده اما اینطور نیست قضیه خیلی بالاتر از این حرف هاست خداوند متعال می خواهد یک سنت الهی را برای پیغمبر بیان کند و آن این است که در پیمودن راه اسلام مسلماً مشکلات فراوانی بوجود خواهد آمد این شمائید و اسلام و دشمنانی که در مقابل شما هستند منتهی بدانید که اگر این مشکلات را تحمل کنید و راه اسلام را بروید دنباله اش یسر و آسانی خواهد بود، خب حالا صاحب جواهر می گوید چون اسلام همیشه یسر و سهولت را برای ما می خواهد نباید در راه امر به معروف و نهی از منکر به

^۱ سوره بقره، آیه ۱۸۵.

^۲ سوره انشراح، آیه ۱ و ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ و ۸.

بدهیم، این اشکال ما به صاحب جواهر بود که به عرضتان رسید.

بقیه بحث بماند برای جلسه بعد إن شاء الله تعالی... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی
محمد و آله الطاهیرین

مشقت و سختی بیافتیم در صورتی که در این سوره ذکر شده که عسر نیز داریم به عبارت دیگر قران می گوید عسر داریم و به دنبالش یسر نیز داریم.

ثانیاً خود قران بعضاً عسر و سختیهای را بیان کرده مثلاً گفته کسانی از انصار و مهاجرین که در ساعت عسر با پیغمبر به جنگ تبوک رفتند خداوند به آنها لطف دارد و اصلاً در مورد جنگ تبوک "جیش العسرة" گفته شده پس ما نباید بگوئیم در اسلام عسرة و مشکل نیست و اگر بخواید با انجام امر به معروف و نهی از منکر برای شما عسرة و سختی و حرج پیش بیاید دیگر واجب نیست، آیت الله طباطبائی می فرماید این مشکلات و سختی ها انسان را پرورش می دهد.

مطلب دیگر در مورد سهولت دین می باشد که ما عرض می کنیم در زمان پیغمبر صلوات الله علیه و آله روزی خانواده عثمان بن مظعون که از اصحاب پیغمبر و آدم بسیار خوبی بوده نزد حضرت آمد و گفت یا رسول الله این عثمان شبها همیشه مشغول عبادت است و روزها مشغول روزه گرفتن است و هیچ توجهی به خانواده و امور دنیا ندارد، این خبر در بحار ذکر شده متن خبر این است: ﴿العدة ، عن سهل ، عن جعفر بن محمد الأشعري ، عن ابن القداح عن أبي عبد الله قال : جاءت امرأة عثمان بن مظعون إلى النبي فقالت : يا رسول الله إن عثمان يصوم النهار ويقوم الليل ، فخرج رسول الله مغضبا يحمل نعليه حتى جاء إلى عثمان فوجده يصلي ، فانصرف عثمان حين رأى رسول الله فقال له : يا عثمان لم يرسلني الله بالرهبانية ، ولكن بعثني بالحنيفية السهلة السمحة ، أصوم واصلي وأمس أهلي ، فمن أحب فطرقي فليستن بسنتي ومن سنتي النكاح﴾^۳.

خبر سنداً صحیح می باشد.

این خبر مربوط به یک امر فردی و شخصی می باشد و نمی توانیم آن را به کل جامعه و امورات مختلف سرایت

^۳ بحار الأنوار، ج ۲۲، ص ۲۶۴، ط دار الإحياء التراث.